

Ortaokul Müdürlerinin Stratejik Liderlikleri ve Kriz Yönetimi Becerileri¹

Strategic Leadership and Crisis Management Skills of Secondary School Principals

Fatma ERCAN , fatma_ercan7@hotmail.com

Ali AKSU , Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, ali.aksu@deu.edu.tr

Ercan, F. ve Aksu, A. (2022). Ortaokul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerileri. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 13(Özel Sayı 1), 114-139.

Geliş tarihi: 18 Mayıs 2022

Kabul tarihi: 29 Eylül 2022

Yayımlanma tarihi: 28 Aralık 2022

Öz. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin algılarına göre ortaokul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerilerini tespit etmek ve aralarında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı belirlemektir. Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında İzmir ili Buca ilçesindeki toplam 27 resmi ortaokul ve bu okullarda çalışmakta olan 1430 öğretmen oluşturmuştur. Bu çalışmada, uygun/ kazara örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 313 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada "Stratejik Liderlik Ölçeği" ve "İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeği" olmak üzere iki ölçek kullanılmıştır. Öğretmenlerin demografik özelliklerine (cinsiyet, medeni durum, yaş, hizmet yılı, eğitim düzeyi, branş) ek olarak kullanılan ölçeklerden biri "Stratejik Liderlik Ölçeği" 35 maddeden oluşmaktadır, diğeri "İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeği" 31 maddeden oluşmaktadır. Araştırma bulguları sonucunda, okul müdürlerinin stratejik liderlik ve kriz yönetimi becerilerine ilişkin algıları olumlu görülmüştür. Stratejik liderlik ve kriz yönetimi becerileri alt boyutları arasında anlamlı, pozitif ilişkiler belirlenmiştir. Ayrıca okul müdürlerinin stratejik liderlikleri, kriz yönetimi becerilerini anlamlı şekilde yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: "Liderlik, Stratejik Liderlik, Kriz, Kriz Yönetimi Becerileri."

Abstract. This research aims to determine the strategic leadership and crisis management skills of secondary school principals according to teachers' perceptions and to determine whether there is a meaningful relationship between them. It has been determined whether there is a significant difference between the perceptions of the teachers according to their gender, marital status, age, professional seniority, education level, and branches. The population of the research consisted of 27 public secondary schools in Buca district of İzmir province and 1430 teachers working in these schools in the 2020-2021 academic year. 313 teachers answered the measurement tool. In this study, a convenient/accidental sampling method was used. In the study, in addition to the demographic characteristics of teachers (gender, marital status, age, years of service, education level, branch), the "Strategic Leadership Scale" consisting of 35 items and the "Crisis Management Skills Scale of Primary School Principals" consisting of 31 items were used. In the "Strategic Leadership Scale", it is observed that teachers' perceptions of school principals' strategic leadership are positive. In the other scale, it was concluded that teachers' perceptions of crisis management skills were positive. In the analysis of the relationship between the strategic leadership of secondary school principals and their crisis management skills, the positive correlation between them was examined. As a result of simple regression analysis, as the strategic leadership of managers increases, their crisis management skills also increase.

Keywords: "Leadership, Strategic Leadership, Crisis, Crisis Management Skills."

¹Bu çalışma Ali Aksu danışmanlığında Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yürütülen ve Fatma Ercan'ın savunduğu Ortaokul Müdürlerinin Stratejik Liderlikleri ve Kriz Yönetimi Becerileri başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Extended Abstract

Introduction. This paper aims to study the relation between secondary school principals' strategic leadership and their crisis management skills based on teachers' perceptions. Therefore, it is intended to reveal secondary school teachers' perceptions for their principals' strategic leadership and their abilities to manage crisis. This study will contribute to the literature by discovering the above-mentioned relations and by suggesting possible solutions for educational institutions.

Method. This study aims to study the relation between school principals' strategic leadership and their crisis management skills based on the perceptions of teachers employed at secondary schools in İzmir, Buca. This is a quantitative study with a correlational survey model. The population of the study include 1430 teachers employed at these secondary schools. The sample of the study consists of 313 teachers who were chosen randomly. This sample is representative for the population according to the sample size table (307) (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Ergün, Karadeniz & Demirel, 2017). The Cronbach alpha coefficient value is .92 for the SLS, .87 for the first factor (transformational), .70 for the second factor (administrative), .87 for the third factor (ethics) and .76 for the fourth factor (policy) which shows that this is a reliable scale (Aydın, 2012). In addition, the Cronbach alpha coefficient value is .98 for the Crisis Management Scale.

Results. It has been found that the teachers have positive perceptions about the principals' strategic leadership. There is a statistically significant difference in the teachers' perceptions about the principals' strategic leadership for the sub-dimension of Administrative Leadership regarding their gender since the mean score for the male teachers is higher than the one for the female teachers. No statistically significant difference has been found in the principals' strategic leadership regarding their marital status. On the other hand, the teachers who are 41 and above are more satisfied with the principals' transformational leadership, ethical practices and political practices. There is a significant difference in two sub-dimensions of the Strategic Leadership Scale which are transformational leadership and ethical practices regarding the teachers' educational background.

This study has concluded that the teachers have positive perceptions regarding the crisis management skills. The highest mean score has been obtained for the pre-crisis period whereas the lowest mean score has been calculated for the crisis period. No significant difference has been found in the teachers' perceptions about the administrators' crisis management skills for the whole scale and all the sub-dimensions regarding their gender, marital status, age, experience and educational background. However, there is a significant difference in the sub-dimensions of pre-crisis and crisis periods in terms of the teachers' branches.

A significant and positive correlation was found among the sub-dimensions of the strategic leadership scale and the sub-dimensions of the crisis management scale. There is a high positive correlation between transformational leadership and pre-crisis period ($r=0,806$).

Discussion and Conclusion. The findings have revealed that the teachers have high perceptions about their principals' strategic leadership. The mean scores for the sub-dimensions of Ethical Practices and Transformational Leadership are higher and this could be due to the teachers' perceptions that their principals are open to innovation, have a fair, humanistic, ethical approach and consider the balance for the appropriateness according to their personal value judgement.

Considering the significant difference in the strategic leadership levels regarding the teachers' gender in favor of the male teachers, it is possible to argue that the male teachers are more pleased

with their principals' administrative practices and that they are more willing to take part in administration than their female colleagues.

The teachers who are 41 and above are more satisfied with the principals' transformational leadership, ethical practices and political practices than their colleagues who are between 20 and 40. This difference could be due to their experience as teachers and/or administrators and their perspectives shaped in years.

In addition, there is a significant difference in the sub-dimensions of transformational leadership and ethical practices of the strategic leadership scale regarding the teachers' branches. This difference can be explained with the new plans and programs appropriate for the branch, the content of the branches that are compatible with the innovations and the practices in accordance with the ethical needs of the branches.

The highest mean score has been obtained for the pre-crisis period. It is important to take the necessary pre-cautions which helps to prevent or reduce the loss caused by the crisis.

No significant difference has been found in the teachers' perceptions about the administrators' crisis management skills for the whole scale and all the sub-dimensions regarding their gender, marital status, age or educational background. The concept crisis might mean the same thing for both genders which might have resulted in no significant difference between these groups. Regardless of their gender, all the teachers might have thought that their principals are equipped with sufficient skills, trainings and experience in crisis management. And also this shows that all age groups have trust in their principals' crisis management skills. They might have experienced a crisis before and all the teachers and administrators might have been given the necessary trainings to manage a crisis.

However, there is a significant difference in the sub-dimensions of pre-crisis and crisis periods in terms of the teachers' branches. There might be several reasons for the significant differences among the above-mentioned branches. A previous crisis might have been managed effectively by their principals. They might have received trainings for the possible changes in the content of their branch and so they might have known how to implement these changes. Also, they might have been informed about the practices in case of a crisis regarding their branches. All the precautions and practices before and after a crisis might meet their needs and expectations of their branches.

A significant and positive correlation has been found among the sub-dimensions of the strategic leadership scale and the sub-dimensions of the crisis management scale. In addition, the simple linear regression analysis has shown that strategic leadership predicts crisis management skills significantly.

Giriş

Liderlik, ikiden fazla kişinin bir araya gelerek karşılıklı olacak şekilde oluşturdukları grup işlevleridir. Liderler, insanlara rehberlik ederek, kişilerin davranışlarında etki etmektedir (Aydın, 2014). Liderlik, bireylerin ve grupların belirli koşullar çerçevesinde hedeflerine ulaşma için bireylerin yol gösterici etkisi ile faaliyetlerini etkileyebilmesidir (Koçel, 2001). Lider yapıdaki yöneticiler, değişime ve dönüşüme uyum sağlayabilen, değişimi göz ardı etmeyen, her çeşit değişimden yarar sağlamayı amaç edinen, değişimden politikalar yaratmayı gerçekleştiren kişilerdir (Drucker, 2000). Liderlik, grupların amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli olan koşulları hazırlayıp, ortaya çıkan birinin insanların faaliyetlerini ele alarak yön vermesi olarak açıklanabilir. Lider kitleleri etkileyerek, kalabalıkları yönetendir (Güney, 2020). Liderler içinde yer aldıkları grubun davranışları ve tutumları hakkında etkileyici bir güce sahiptir. Liderler insan topluluklarından oluşan kalabalıklara yol gösterip, rehber olan ve insanların o düşünceyi benimsemesini gerçekleştiren insanlardır (Coşkun, 2017).

Strateji, savaşlarda başarı kazanmak için askerlerin sevk edilmesi, yönlendirilmesi, hareketin planlanması olarak tanımlanmaktadır. Türkçe’de strateji kavramı, rakibin davranışlarını tahmin ederek, kişinin kendi planlarını hayata geçirmesidir. Askeri alanda çıkış yapan strateji kavramı elde bulunan kaynakların etkili ve verimli şekilde kullanılarak amaca varılmasıdır (Çakmak, 2018). Adair’e (2015) göre strateji, askeri alanda kullanılan bir kavramdır. Strateji kelimesi askeriye kökeninden gelen bir kavram olmakla birlikte eldeki kaynakları etkili ve verimli şekilde kullanmaktır (aktaran Aydın, 2012). Zor bir durum karşısında insanın düşünüp bir karara varmasından sonra uygulamaya karar verdiği davranış biçimlerine strateji denir. Liderin izleyeceği stratejinin başında iyi bir strateji yönetimine sahip olması gerekmektedir. Hangi yönetim biçimi olursa olsun stratejik açıdan yapılan her hamle doğru uygulandığı sürece başarılı bir sonuca götürecektir (Coşkun, 2017). Liderlik kavramının tanımı için kesinleşmiş bir tanımın olmadığı belirtilmiştir. Çünkü liderlik kavramı çok yönlü olup değişik yerlerde farklı özellikleri göstermektedir. Bilim insanları her defasında liderlikle ilgili farklı tanımları savunmaktadır (Walker, 2005).

Liderlik kavramından farklı olarak lider kavramında bulunmaktadır. Liderlik olgular üzerinde dururken, lider kişiler üzerinde duran bir kavramdır. Liderlik ve lider kavramları bir bütünlük oluşturacak şekilde iç içe bulunmaktadır (Can, 2013). Liderler sorumlu buldukları grubun davranışları ve tutumları hakkında etkileyici bir güce sahiptir. Liderler toplu halde yaşayan insan topluluklarına yol gösterip, rehber olan ve insanların düşünceleri üzerinde etkili durumda bulunan kişilerdir (Coşkun, 2017). Liderler toplulukların istek ve kurallarına karşı sağduyulu olduğu için grubun istek ve kurallarına karşı beklenen davranış özellikleri göstermektedir (Aydın, 2014). Lider, örgütün amaçlarını, planlarını, vizyonunu belirler ve eldeki mevcut durumun korunması için gereken önemi sağlar (Drucker, 1996).

Stratejik liderlik, ileriye görerek yön vermek için stratejik yönetimi oluşturabilmek, stratejik yönetim rehberliğinde yönetici ve bireyleri görevlendirerek onları örgütün hedefi doğrultusunda gelişimci, yenilikçi ve yaratıcı planların önderliğinde, değişen dünya şartları içerisinde rekabete ve değişime uyum sağlayabilmesidir (Davies, 2004). Stratejik liderlik, örgüt iç ve dış çevresini oluşturan unsurlara göre stratejiler oluşturarak, uygun bir zamanda gerekli olan planları uygulayarak, içinde bulunduğu duruma uygun liderlik sergilemektir (Altinkurt, 2007).

Stratejik lider, aniden ortaya çıkan kriz anlarında oldukça önemlidir. Aniden meydana gelen kriz dönemlerinde stratejik liderler çok yönlü becerilerini devreye koymayı başarabilmelidir. Stratejik liderin kriz anlarında ki desteğini kavrayabilmek için kriz ve kriz yönetiminin açıklanmasına aşağıda yer verilmiştir.

Kriz, olayların ters gittiği, yeniliğin gerektiği, belirsiz bir durumdur. Örgütün normal akışını ters şekilde etkileyen ve aniden oluşan bir durum olarak tanımlanabilir. Örgütün normalde işleyen çalışmalarının yanında örgütün sağlığını tehlike altına alan, etkin olan çalışmalarını verimsiz hale gelmesine neden olur. Krizler birden oluşabildiği gibi baştan da belirti verecek şekilde de meydana gelebilirler. Örgütlerde oluşan krizlerin ortaya çıkma şekilleri nasıl olursa olsun gerçek sebebi oluşan değişimleri yakalayamamasıdır (Tüz, 2001). Kriz ve kriz yönetimi kavramları üzerinde net bir tanımlama yapılamamaktadır. Ama krizin bazı özelliklerinden dolayı krizin tanımlanması yapılabilmektedir. Kriz, tehlikeli olacak olaylar durumunda başarılı olamamak ya da yetecek durumda olamamak şeklinde de tanımlanırken, birden oluşan durumların altından kalkabilmek olarakta tanımlanmaktadır (Tutar, 2000). Kriz dönemlerinden bazen yararlı çıkıp, olumsuz durumlardan az zararla çıkıp, gereken önlemleri vaktinde sağlamak gerekmektedir (aktaran Aksu ve Deveci, 2009). Kriz yönetiminde başarıyı sağlamak adına bazı teknik durumları bilmek gerekmektedir. Örgütlerin teknik ve yapısal çalışmalarında kriz için tedbir alması ve kriz yönetimi ekiplerini oluşturmaları gerekecektir. Kriz anlarında ekip çalışmasıyla beraber hareket edip, ilk aşamada karar verme sistemlerini kurmalıdırlar. Örgütler kriz içindeki hallerini bilmelidir ve krizin olumsuz sonuçlarını minimum seviyede tutmalıdırlar (Tutar, 2000). Kriz yönetim sürecini lider yönetir. Kriz iletişimde belirlenen önlemlerin anlaşılması için önceden belirlenen stratejilerin hayata geçirilmesi gerekmektedir (Kadıbeşegil, 2001).

Bu araştırma ile ortaokul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerileri ilişkisinin belirlenmesi açısından alana katkı sağlanması amacıyla eğitim kurumlarına çözüm önerileri üretilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın problem cümlesi/ alt problem cümleleri şunlardır:

Ortaokul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetim becerileri ne düzeydedir? Bu düzeyler bazı değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Ortaokul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerileri ilişkisi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Ortaokul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerilerini ne ölçüde yordamaktadır?

Bu problem cümlesini açıklayan alt problemler ise aşağıdadır:

1. Öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin stratejik liderlikleri ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderlik algıları onların;
 - a. cinsiyet,
 - b. medeni durum,
 - c. yaş,
 - d. hizmet yılı,
 - e. branş ve
 - f. eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin kriz yönetim becerileri ne düzeydedir?
4. Öğretmenlerin okul müdürlerinin kriz yönetimine ilişkin algıları onların;

- a. cinsiyet,
 - b. medeni durum,
 - c. yaş,
 - d. hizmet yılı,
 - e. branş ve
 - f. eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Okul müdürlerinin stratejik liderlik ve kriz yönetimi becerileri ilişkisi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Okul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetim becerilerini ne ölçüde yordamaktadır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli / Deseni

Bu araştırma ile İzmir İli, Buca ilçesinde bulunan resmi ortaokullarında çalışan öğretmen algıları açısından okul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama metodu kullanılmıştır. Tarama (survey) araştırması, bir gruba ait belli özellikleri açıklamak için verilerin toplanmasıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2017).

Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

Araştırmanın evrenini, İzmir İli, Buca ilçesindeki resmi ortaokullarında görev alan 1430 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 313 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak seçkisiz olmayan örneklem yönteminden, uygun/kazara örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi; araştırmacının kolay bir şekilde örneklemden verilerin toplamasına denir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Ergün, Karadeniz ve Demirel, 2018). Milli Eğitim Bakanlığının resmi sitesinden edinilen bilgilere göre İzmir İli, Buca ilçesinde 27 tane resmi ortaokulun olduğu tespit edilmiştir. Bu okullara ait bilgi Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1.
Uygulama yapılan ilçedeki okul ve öğretmen sayısı

İlçe	Toplam Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı
Buca	27	1430

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmanın örneklemini Buca ilçesinde bulunan 27 resmi ortaokulda görev yapan 1430 öğretmenden 313’ü tarafından cevaplanan anketler veri analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak evrenin % 22’sine ulaşıldığı sonucuna varılmıştır. Temsil örnekleme tablosuna bakıldığında örneklemin evreni temsil edici nitelikte (307) olduğu görülmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Ergün, Karadeniz ve Demirel, 2018).

Tablo 2’de örneklem grubunu oluşturan 313 öğretmene ilişkin kişisel bilgilere ait veriler sunulmaktadır.

Tablo 2.
Öğretmenlere ait kişisel bilgiler

Bilgiler	Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
1. Cinsiyet	Kadın	188	60,0
	Erkek	124	39,6
2. Medeni Durum	Evli	263	84,0
	Bekar	49	15,6
3. Yaş	20-40	135	43,2
	41 yaş ve üzeri	178	56,8
4. Mesleki Kıdem	1-10 yıl	59	18,8
	11-20 yıl	127	40,5
	21 yıl ve üstü	127	40,5
5. Eğitim Düzeyi	Ön lisans ve Lisans	273	87,2
	Lisans Üstü	40	12,7
6. Branşlar	Türkçe	63	20,1
	Matematik, Bilişim, Teknolojisi	53	16,9
	Fen Bilimleri	37	11,8
	Sosyal Bilimler	75	23,9
	İngilizce	36	11,5
	Güzel Sanatlar	49	15,6
Toplam		313	100

(Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi, Müzik, Teknoloji ve Tasarım= Güzel Sanatlar)
(Matematik, Bilişim Teknolojileri= Matematik ve Bilişim Teknolojileri)
(PDR, Özel Eğitim, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilimler= Sosyal Bilimler)

Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmanın uygulama aşamasından önce Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne etik kurul izni için başvurularak etik kurul onayı alınmıştır. Uygulama için Eğitim Bilimleri Enstitüsünün İzmir İli Milli Eğitim Müdürlüğü ile uygulamaya ilişkin izin için yazışma sürecinin sonuçlanması beklenmiştir. İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğünden uygulama için yasal izin alındıktan sonra İzmir ili Buca İlçesinde bulunan bütün resmi ortaokullarda görevli olan öğretmenlere google form aracılığı ile ölçekler uygulanmıştır. Araştırma da nicel verilere ulaşma amacıyla kişisel bilgi formu(cinsiyet, medeni durum, yaş grubu, mesleki kıdem, eğitim düzeyi ve branş) oluşturulmuştur. Başta John Pisapia (2009) tarafından geliştirilmiş olan sonrasında, Aydın (2012) tarafından Türkçe' ye çevrilmiş ve uyarlanmış olan toplam 35 maddelik "Stratejik Liderlik Ölçeği" (SLÖ) kullanılmıştır. Ardından Aksu ve Deveci (2009) tarafından geliştirilen İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetimi Becerilerini belirlemek amacıyla toplamda 31 maddelik "İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetimi Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin "kriz öncesi dönemi" ve " kriz dönemi" boyutları çalışmada kullanıldığı için 15 madde çalışmada yer almıştır. Verilerin kaynağı İzmir ili Buca ilçesinde bulunan resmi ortaokullarda çalışan öğretmenlerin google form anketleri üzerindeki işaretlemelerine dayanmaktadır.

Tasarım, Geliştirme, Uygulama Süreci

Araştırmanın hazırlık ve veri toplama aşamaları 2020-2021 eğitim öğretim yılı Ocak ayında Dokuz Eylül Üniversitesi ve İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğünden resmi izinler alınarak başlamıştır. Veri toplama çalışmaları Mart ve Nisan aylarında google form anketleri elektronik

posta araçları yoluyla öğretmenlere ulaştırılarak başlamış ve “Bilgilendirilmiş Onam Formu, “Stratejik Liderlik Ölçeği” ve “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetimi Becerileri Ölçeği” ne ilişkin veriler elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Veri analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Araştırmanın birinci ve üçüncü alt probleminde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri dikkate alınmıştır. Araştırmanın diğer iki değişkenli diğer alt problemleri için Bağımsız Gruplar t-Testi yapılmıştır. Sınıflandırmaların ikiden fazla olduğu değişkenlerde ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Sınıflandırmalarda ikiden çok değişkenin bulunduğu karşılaştırmalar neticesinde bulunan farklılıkları belirtmek için Post Hoc testlerinden uygun görülen LCD testi uygulanmış ve aritmetik ortalamalara dayalı yorumlar sunulmuştur. Kriz yönetimi becerileri toplam puanlarının normallik sayıltısı test edilmiştir. Skewness (,837), kurtosis (,941) olarak belirlenmiştir. Stratejik liderlik toplam puanlarının normallik sayıltısı test edilmiştir. Skewness (,734), kurtosis (2,129) olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak analizlerin homojenlik testlerinin yapılmasına karar verilmiştir (Şencan, 2012).

Stratejik liderlik ve kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi bulmak için Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Stratejik liderliğin kriz yönetimi becerilerini ne düzeyde yordadığını belirlemek amacı ile Basit Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Bu araştırmada Pisapia (2009) tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin Aydın (2012) tarafından Türkçe’ye çevrilmiş ve uyarlanmış olan Stratejik Liderlik Ölçeği kullanılmıştır. “SLÖ”den uyarlanarak okul müdürlerinde stratejik liderlik ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırmada yapılan faktör analizi çalışmasında SLÖ’de 4 faktör elde edilmiştir. Buradaki dört faktör bakımından açıklanan toplam varyans yaklaşık olarak %57’dir. Birinci faktör varyansın %42’sini (özdeğer: 14.89.), ikinci faktör yaklaşık %8’ini (özdeğer: 2.71.), üçüncü faktör yaklaşık %4’ünü (özdeğer: 1.41.), dördüncü faktör yaklaşık %3’ünü (özdeğer: 1.20.) açıklamaktadır. SLÖ’nün bu yeni versiyonu Pisapia tarafından 2010 yılında Çin’de 106 okul müdürü üzerinde gerçekleştirilen pilot uygulaması neticesinde Cronbach’s Alfa (α) katsayıları hesaplanarak ölçek toplamı ($\alpha = .94$) yüksek düzeyde güvenilir bulunmuştur. Buna göre dönüşümsel uygulamalar alt boyutu ($\alpha = .946$), yönetsel uygulamalar ($\alpha = .84$), politik uygulamalar ($\alpha = .86$), politik uygulamalar boyutunda ($\alpha = .87$) ve etik uygulamalar boyutunda ($\alpha = .94$) güvenilirlik değerlerine varılmıştır. Aydın’ın “Kamu ve Özel İlköğretim Okulu Müdürlerinin Stratejik Liderlik Özellikleri” adlı çalışmasında, SLÖ’ nün bu çalışma öncesinde güvenilirliğinin test edilmesi için İstanbul ilinde örnekleme yer alan ilköğretim okullarında görevli 100 öğretmene ulaşılarak 20-24 Haziran 2011 tarihlerinde pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonrasında gerçekleştirilen güvenilirlik analizi neticesinde elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları 1. faktör için (Dönüşümsel $\alpha = .87$), 2. faktör için (Yönetsel $\alpha = .70$), 3. faktör için (Etik $\alpha = .87$), 4. faktör için (Politik $\alpha = .76$) ve ölçek toplamı için ($\alpha = .92$) şeklinde sonuç vermiştir. Bu alfa değerlerine göre SLÖ önemli bir güvenilirlik standardına ($\alpha = .92$) sahiptir (Aydın, 2012). Yapılan güvenilirlik analizleri neticesinde elde edilen verilere göre toplamda SLÖ’nün .92 Cronbach’s Alfa (α) iç tutarlılık değerlerine ulaşarak ölçeğin de yüksek düzeyde güvenilirlik standartlarına sahip olduğu söylenebilir. Hesaplanan güvenilirlik değerlerinin .70 ve daha üst değerde olması güvenilirlik için yeterli olduğu görülmektedir (Büyüköztürk, 2010).

Tablo 3.

Stratejik liderlik ölçeği alt boyutları ve ölçek maddeleri

Stratejik Liderlik Ölçeği Alt Boyutları ve Ölçek Maddeleri	Madde Numaraları
Dönüşümsel Liderlik	2, 13, 15, 18, 21, 23, 29
Yönetimsel Liderlik	5, 8, 14, 24, 28
Etik Uygulamalar	3, 6, 10, 11, 17, 22, 32
Politik Uygulamalar	4, 12, 16, 20, 26, 27, 31

Aksu ve Deveci (2009), tarafından geliştirilen ölçek ilköğretim Okul Müdürlerinin Kriz Yönetimi Becerilerini belirlemek için kullanılmaktadır. Anketin güvenilirlik hesaplamalarında CronbachAlpha tekniği kullanılmış ve Kriz Öncesi boyutunda.95, Kriz Dönem boyutunda.95, Kriz Sonrası boyutunda.98, anket genelinde.98 güvenilirlik katsayılarına ulaşılmıştır. Ölçek geneli güvenilirlik .98 olarak saptanmıştır. Ölçeğin faktör açıklayıcılığı kriz öncesi dönemde 36,41, kriz döneminde 23,36, kriz sonrası dönemde 18,79 olduğu görülmektedir. Ölçeğin Cronbach's Alfa güvenilirliği sonucu ölçme aracında güvenilirlik yüksek görülmektedir. Beşli likert ölçeğine göre 'Hiçbir Zaman, Nadiren, Bazen, Çoğunlukla ve Her Zaman' puan aralığı belirlenmiştir.

Tablo 4.

İlköğretim okulu müdürlerinin kriz yönetim becerileri ölçeği alt boyutları ve ölçek maddeleri

İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetimi Becerileri Ölçeği	Ölçek Maddeleri
Kriz Dönemi Öncesi	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Kriz Dönemi	8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Kriz Dönemi Sonrası	16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31

Araştırmacının Rolü

Araştırmanın tüm aşamalarında nesnel bir tutum sergileyen araştırmacı, ölçeklerin öğretmenlere ulaştırılmasından verilerin incelenip analiz edilmesine kadar aktif bir şekilde çalışmıştır. Tarafsız verilere ulaşılması adına hassasiyet gösterilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın alt problemlerinin sıralamasına uygun olarak elde edilen verilerin çözümlenmesi ile ulaşılan bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar üzerinde durulmaktadır. Nicel veriler sonucu tablolardan oluşmaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi "Öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin

stratejik liderlikleri ne düzeydedir?” olarak belirlenmiştir. Bu anlamda Stratejik Liderlik Ölçeği’nden elde edilen bilgilerden faydalanılmıştır. Çalışma grubunda bulunan ortaokullarda görev yapan 313 öğretmenin görüşlerine göre okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarına ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.

Ortaokul öğretmenlerinin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarına ait betimsel istatistik değerleri

Alt Boyutlar	N	X	s
Dönüşümsel Liderlik	313	4,12	0,72
Yönetimsel Liderlik	313	3,71	0,59
Etik Uygulamalar	313	4,38	0,62
Politik Uygulamalar	313	3,72	0,64
Toplam	313	4,00	0,51

Tablo 5. incelendiğinde öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının olumlu olduğu gözlenmektedir. Öğretmenlerin en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri alt boyut Etik Uygulamalar iken ($\bar{x}=4,38$), en düşük ortalama ise Yönetimsel Liderliğe ($\bar{X}=3,71$) aittir.

Stratejik Liderlik Ölçeği’nin en yüksek ortalama değerine ($\bar{x}=4,585$) 11. madde olan “Okul müdürümüz, çalışanların özel hayatına saygı duyar” ifadesinin sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçeğin en düşük ortalama sahip olan maddesi ise ($\bar{X}=3,042$) değeri ile 16. madde “Okul müdürümüz, kendisine yardım edildiğinde ödül verir” ifadesidir. Ölçek maddelerine ait standart sapma değerleri ise ,6725 ile 1,1848 değer aralığı arasında değişkenlik göstermektedir. Alt boyutlara göre madde ortalamalarına bakıldığında dönüşümsel liderlik alt boyutuna ait en yüksek madde ortalamasının ($\bar{X}=4,307$) ile 15. maddeye, en düşük ortalamasının ise ($\bar{X}=3,748$) ile 18. maddeye ait olduğu gözlenmiştir. Yönetimsel liderlik alt boyutuna ait en yüksek madde ortalamasının ($\bar{X}=4,329$) ile 14. maddeye ait olduğu gözlenmiştir. En düşük ortalama sahip olan madde ise ($\bar{X}=2,770$) ile 5. maddedir. Etik uygulamaların alt boyutunda en yüksek madde ortalamasının ($\bar{X}=4,585$) ile 11. maddeye, en düşük ortalamasının ise ($\bar{X}=4,272$) ile 22. maddeye ait olduğu gözlenmiştir. Politik uygulamaları alt boyutunda en yüksek madde ortalaması ($\bar{X}=4,198$) ile 12. madde olup en düşük ortalama sahip olan madde ise ($\bar{X}=3,042$) ile 16. maddedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algıları onların cinsiyetine, medeni durumuna, yaşına, mesleki kıdemine, eğitim düzeyine ve branşına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Probleme yanıt bulmak için Stratejik Liderlik Ölçeği’nden elde edilen veriler kullanılmıştır. Kullanılan verilerin cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleki kıdem, eğitim düzeyi ve branş durumuna göre farklılaşmanın olup olmadığının belirlenmesinde grup sayısının iki olduğu durumlarda t-testi, grup sayısının ikiden çok bulunduğu durumlarda ise tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA testinin ardından farkın bulunması durumunda kaynağı belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalarda LSD Testi kullanılmıştır.

Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt probleminin ilk maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları

okulların müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algıları onların cinsiyetine değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Bu alt problemin çözümü için, Stratejik Liderlik Ölçeği’nde yer alan kişisel bilgiler kısmından elde edilen cinsiyet değişkeni için olan veriler kullanılmış ve verilerin çözümlenmesi için t-testi uygulanmıştır.

Stratejik Liderlik Ölçeği’nde yer alan kişisel bilgiler kısmından edinilen cinsiyet değişkenine göre farklılığını belirlemek için uygulanan t-testi sonuçları Tablo 6’da belirtilmiştir.

Tablo 6.
Ortaokul öğretmenlerinin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	s	t	p																																									
Dönüşümsel Liderlik	Kadın	188	4,13	,71	2,82	,778																																									
	Erkek	124	4,11	,75			Yönetimsel Liderlik	Kadın	188	3,65	,61	2,397	,017	Erkek	124	3,81	,55	Etik Uygulamalar	Kadın	188	4,37	,64	0,82	,934	Erkek	124	4,38	,60	Politik Uygulamalar	Kadın	188	3,66	,68	1,654	,099	Erkek	124	3,80	,70	Toplam	Kadın	188	3,982	,51	1,044	,029	Erkek
Yönetimsel Liderlik	Kadın	188	3,65	,61	2,397	,017																																									
	Erkek	124	3,81	,55			Etik Uygulamalar	Kadın	188	4,37	,64	0,82	,934	Erkek	124	4,38	,60	Politik Uygulamalar	Kadın	188	3,66	,68	1,654	,099	Erkek	124	3,80	,70	Toplam	Kadın	188	3,982	,51	1,044	,029	Erkek	124	4,044	,52								
Etik Uygulamalar	Kadın	188	4,37	,64	0,82	,934																																									
	Erkek	124	4,38	,60			Politik Uygulamalar	Kadın	188	3,66	,68	1,654	,099	Erkek	124	3,80	,70	Toplam	Kadın	188	3,982	,51	1,044	,029	Erkek	124	4,044	,52																			
Politik Uygulamalar	Kadın	188	3,66	,68	1,654	,099																																									
	Erkek	124	3,80	,70			Toplam	Kadın	188	3,982	,51	1,044	,029	Erkek	124	4,044	,52																														
Toplam	Kadın	188	3,982	,51	1,044	,029																																									
	Erkek	124	4,044	,52																																											

P<0,05

Tablo 6. incelendiğinde, ortaokullardaki öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=,017$, $p<,05$).

Öğretmenlerin Medeni Durumuna Göre Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt probleminde ikinci madde olarak “Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algıları onların medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yer verilmiştir. Stratejik Liderlik Ölçeği’nde yer alan kişisel bilgiler bölümünden elde edilen medeni durum değişkenine göre farklılığını belirlemek için uygulanan t-testi sonuçlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Öğretmenlerin Yaşına Göre Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt probleminin üçüncü maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algıları onların yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Bu alt problemin çözümünde uygulanan ölçeklerde yer alan kişisel bilgiler bölümünden elde edilen veriler kullanılmış ve verilerin çözümlenmesi için t-testi sonuçları tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7.

Ortaokul öğretmenlerinin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının yaş değişkenine göre t- testi sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	n	X	s	t	P
Dönüşümsel Liderlik	20-40	135	3,963	,758	3,444	,001
	41 yaş +	177	4,245	,684		
Yönetimsel Liderlik	20-40	135	3,728	,652	,331	,741
	41 yaş +	177	3,706	,557		
Etik Uygulamalar	20-40	135	4,241	,691	3,461	,001
	41 yaş +	177	4,485	,556		
Politik Uygulamalar	20-40	135	3,616	,713	3,184	,024
	41 yaş +	177	3,795	,670		
Toplam	20-40	135	3,899	,533	3,184	,002
	41 yaş +	177	4,085	,492		

p<0,05

Tablo 7. incelendiğinde, ortaokullardaki öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında yaşa göre dönüşümsel liderlik, etik uygulamalar ve politik uygulamalar alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=,001$,

p=,001, p=,0,24, p< 0,05).

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Öğretmen Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt probleminin dördüncü maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algıları onların mesleki kıdemine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Verilerin çözümlenmesi için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuç aşağıda Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8.

Ortaokul öğretmenlerinin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının mesleki kıdeme göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

Alt Boyutlar	n	\bar{X}	s	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Dönüşümcü Liderlik	313	4,12	0,72	Gruplar Arası	2,417	2	1,209	2,290	,103
				Gruplar İçi	163,560	310	,528		
				Toplam	165,977	312			
Yönetimsel Liderlik	313	3,71	0,59	Gruplar Arası	,375	2	,187	,520	,595
				Gruplar İçi	111,619	310	,360		
				Toplam	111,993	312			
Etik Uygulamalar	313	4,38	0,62	Gruplar Arası	3,068	2	1,534	3,955	,020
				Gruplar İçi	120,227	310	,388		
				Toplam	123,295	312			
Politik Uygulamalar	313	3,72	0,64	Gruplar Arası	,842	2	,421	,872	,097
				Gruplar İçi	149,776	310	,483		
				Toplam	150,618	312			
Stratejik Lid. Toplam	313	4,00	0,51	Gruplar Arası	1,253	2	,626	2,356	,097
				Gruplar İçi	82,436	310	,266		
				Toplam	83,688	312			

P<0,05

Tablo 8. incelendiğinde Stratejik Liderlik Ölçeğinin alt boyutlarında öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliğe ilişkin algılarının mesleki kıdeme göre etik uygulamalar boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu (p<0,05) gözlenmiştir. Anlamlı farklılık gözlendiği için LSD testi yapılmıştır (P=0,020, p< 0,05). LSD testine göre, etik uygulamalar alt boyutunda hangi mesleki kıdem yılları arasında fark olduğu ortaya çıkmaktadır. Etik uygulamalar alt boyutunda 11-20 yıl mesleki kıdem ile 1-10 yıl mesleki kıdeme bakıldığında 11-20 yıl aleyhine bir durum gözlenmektedir. 21 yıl ve üstü mesleki kıdem ile 11-20 yıl mesleki kıdeme bakıldığında 21 yıl ve üstü lehine bir durum gözlenmektedir.

Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Öğretmen Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt probleminin beşinci maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algıları onların yaş grubu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” problem cümlesidir. Verilerin çözümlenmesi için t- testi yapılmıştır. Ortaokullarda ki öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir (P> 0,05).

Branş Değişkenine Göre Öğretmen Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt probleminin altıncı maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algıları onların branş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Verilerin çözümlenmesi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 9.

Ortaokul öğretmenlerinin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının branşlarına göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

Alt Boyutlar	n	\bar{X}	s	Varyans Kaynağı	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p
Dön. Lid	313	4,12	0,72	Gruplar Arası	10,471	5	2,094	4,134	,001
				Gruplar İçi	155,506	307	,507		
				Toplam	165,972	312			
Yön.Lid.	313	3,71	0,5	Gruplar Arası	,916	5	,183	,507	,771
				Gruplar İçi	111,077	307	,362		
				Toplam	111,993	312			
Etik Uy.	313	4,38	0,62	Gruplar Arası	8,043	5	1,609	4,285	,001
				Gruplar İçi	115,252	307	,375		
				Toplam	123,295	312			
Poltk.Uy.	313	3,72	0,64	Gruplar Arası	3,563	5	,713	1,488	,193
				Gruplar İçi	147,055	307	,479		
				Toplam	150,618	312			
Strj.Lid.Top.	313	4,00	0,51	Gruplar Arası	4,238	5	,848	3,275	,007
				Gruplar İçi	79,450	307	,259		
				Toplam	83,688	312			

P<0,05

Tablo 9. incelendiğinde Stratejik Liderlik Ölçeğinin alt boyutlarından dönüşümsel liderlik (p=,001) ve etik uygulamalar (p=,001) boyutlarında öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının branşlara göre anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir (P<0,05). Bu anlamlı farklılığın hangi branşlar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla LSD testi uygulanmıştır. Bu LSD testi sonuçlarına göre, dönüşümsel liderlik ve etik uygulamalar alt

boyutlarında hangi branşlar arasında fark olduğu ortaya çıkmaktadır. Dönüşümsel liderlik alt boyutunda, Mat.ve Bil.Tek. ile Güzel Sanatlar arasındaki anlamlı fark 0,488* Mat.ve Bil. Tek. lehine bir durum gözlenmektedir. İngilizce ile fen bilimleri arasındaki anlamlı fark 0,409* ile İngilizce lehine bir durum gözlenmiştir. Güzel Sanatlar ile Türkçe arasındaki anlamlı fark 0,390 Güzel Sanatlar lehine gözlenmiştir, Mat.ve Bil. Tek. ile arasındaki anlamlı fark 0,488* ile Güzel Sanatlar lehine bir durum gözlenmiştir, Fen Bilimleri ile olan anlamlı fark 0,603*Güzel Sanatlar lehine bir durum gözlenmiştir, Sosyal Bilimler ile olan anlamlı fark 0,386*Güzel Sanatlar lehine olarak gözlenmiştir.

Bilimleri lehine gözlenmiştir, İngilizce ile Mat. ve Bil. Tek. ile arasındaki anlamlı fark 0,263*İngilizce lehine gözlenmiştir, Fen Bilimleri ile arasındaki anlamlı fark 0,298*İngilizce lehine olarak gözlenmiştir. Güzel Sanatlar ile Türkçe arasındaki anlamlı fark0,346*Güzel Sanatlar lehine gözlenmiştir, Mat. Bil. Tek. ile arasındaki anlamlı fark 0,472*Güzel Sanatlar lehine olarak gözlenmiştir, Fen Bilimleri ile arasındaki anlamlı fark 0,508*Güzel Sanatlar lehine gözlenmiştir, Sosyal Bilimler arasındaki anlamlı fark 0,328*Güzel Sanatlar lehine gözlenmiş olduğu ortaya çıkmaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okullardaki müdürlerin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarına ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 10' da sunulmuştur.

Tablo 10.

Ortaokul öğretmenlerinin okullarındaki kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarına ait betimsel istatistikler

Ölçek Alt Boyutları	n	X/	s
Kriz Dönemi Öncesi	313	4,027	0,710
Kriz Dönemi	313	4,006	0,802
Toplam	313	4,016	0,756

Tablo 10. incelendiğinde öğretmenlerin kriz yönetimi becerilerine ait algılarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri alt boyut Kriz Öncesi Dönem (X=4,027), en düşük ortalamanın gözlemlendiği alt boyut ise Kriz Dönemi (X=4,006)'dir. Ölçeğin ortalamasına ilişkin değer ise (X=4,016)'dir.

İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeği'nin en yüksek ortalama değerine (X=4,157) 6. madde olan "Kriz işaretlerine karşı duyarlıdır" ifadesinin sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin en düşük ortalamaya sahip olan maddesi ise (X=3,665) değeri ile 15. madde, "tüm çalışanları kapsayacak kriz yönetimi hakkında eğitimler düzenlenmektedir" ifadesidir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi "Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların kriz yönetimi becerilerine ilişkin algıları onların cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleki kıdem, eğitim düzeyi ve branş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?" olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın dördüncü alt probleminin ilk maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki kriz yönetimi becerilerine ilişkin algıları onların cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Ölçekte yer alan kişisel bilgiler bölümünden elde edilen cinsiyet değişkenine ait veriler kullanılmış ve verilerin çözümlenmesi için t-testi uygulanmıştır.

İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeği’nde yer alan kişisel bilgiler bölümünden elde edilen cinsiyet değişkenine göre farklılığını belirlemek için uygulanan t-testi sonuçlarına göre, ortaokullardaki öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki kriz yönetimi becerileri düzeyine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde cinsiyet durumuna göre anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$).

Öğretmenlerin Medeni Durumuna Göre Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın dördüncü alt probleminin ikinci maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki kriz yönetimi becerilerine ilişkin algıları onların medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Bu alt problemin çözümü için, İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeği’nde yer alan kişisel bilgiler bölümünden elde edilen medeni durum değişkenine ait veriler kullanılmış ve verilerin çözümlenmesi için t-testi uygulanmıştır.

İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeği’nde yer alan kişisel bilgiler bölümünden elde edilen medeni durum değişkenine göre farklılığını belirlemek için uygulanan t-testi sonuçları göre, ortaokullardaki öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde medeni durumlara göre anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$).

Öğretmenlerin Yaşına Göre Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın dördüncü alt probleminin üçüncü maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki kriz yönetimi becerilerine ilişkin algıları onların yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Bu alt problemin çözümünde uygulanan ölçeklerde yer alan kişisel bilgiler bölümünden elde edilen veriler kullanılmış ve verilerin çözümlenmesi için t- testi yapılmıştır. Ortaokullardaki öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde yaş gruplarına göre anlamlı bir fark görülmemiştir ($p<0,05$).

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemine Göre Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın dördüncü alt probleminin dördüncü maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki örgütsel belirsizlik düzeylerine ilişkin algıları onların mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” problem cümlesidir. Verilerin çözümlenmesi için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeğinin alt boyutlarından kriz dönemi öncesi ($p=0,572$) ve kriz dönemi ($p=0,377$) boyutlarında öğretmenlerin okul müdürlerinin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir ($p>0,05$).

Öğretmenlerin Eğitim Düzeylerine Göre Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt probleminin beşinci maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların müdürlerinin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algıları onların eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” problem cümlesidir. Verilerin çözümlenmesi için t-testi yapılmıştır. Ortaokullardaki öğretmenlerin okul müdürlerinin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Kriz yönetimi becerileri kriz dönemi öncesi ve kriz dönemi alt boyutuna ilişkin alınan toplam puanlar karşılaştırıldığında, elde edilen bulgulara göre, lisans ve lisans üstünde öğretmenlerin puan ortalamaları karşılaştırıldığında lisans mezunlarının daha yüksek düzeyde kriz yönetimi becerileri alt boyutlarında müdürleri yeterli gördükleri söylenebilir.

Branş Değişkenine Göre Öğretmen Algılarının Karşılaştırılması

Araştırmanın ikinci alt probleminin altıncı maddesi “Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların müdürlerinin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algıları onların branş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” problem cümlesidir. Bu alt problemin çözümlenmesinde kullanılan ölçeklerde yer alan kişisel bilgiler bölümünden elde edilen veriler uygulanmıştır ve verilerin çözümlenmesi için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuç tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11.

Ortaokul öğretmenlerinin okul müdürlerinin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının branşlarına göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

Alt Boyutlar		\bar{X}	s	Varyansın	Kareler	sd	Kareler	F	P
n	Kaynağı			Toplamı	Ortalaması				
Kriz Dön. Ön.	313	4,027	0,710	Gruplar Arası	7,851	5	1,570	3,217	0,008
				Gruplar İçi	149,845	307	0,488		
				Toplam	157,696	312			
Kriz Dönemi	313	4,006	0,802	Gruplar Arası	14,048	5	2,808	4,618	0,000
				Gruplar İçi	186,654	307	0,608		
				Toplam	200,692	312			
Kriz Yön. Bec. Toplam	313	4,016	0,756	Gruplar Arası	10,816	5	2,163	4,304	0,001
				Gruplar İçi	154,293	307	0,505		
				Toplam	165,109	312			

$P<0,05$

Tablo 11. incelendiğinde İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeğinin kriz dönemi öncesi ($p=,008$) ve kriz dönemi ($p=,000$) boyutlarında öğretmenlerin okul müdürlerinin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının branşlara göre anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<0,05$). Bu anlamlı farklılığın hangi branşların arasında olduğunu belirlemek için uygulanan LSD testi yapılmıştır. LSD testi sonuçlarına göre, kriz dönemi öncesi ve kriz dönemi alt boyutlarında hangi branşlar arasında fark olduğu ortaya çıkmaktadır. Kriz dönemi öncesi alt boyutunda, İngilizce ile Fen Bilimleri arasındaki anlamlı fark 0,392* ile İngilizce lehine bir durum gözlenmiştir, Mat. ve Bil. Tek. arasında ki anlamlı fark 0,331* ile Fen Bilimleri lehine gözlenmiştir. Güzel Sanatlar ile Türkçe arasındaki anlamlı fark 0,390 Güzel Sanatlar lehine gözlenmiştir, Mat.ve Bil. Tek. ile arasındaki anlamlı fark 0,355* ile Güzel Sanatlar lehine bir durum gözlenmiştir, Fen Bilimleri ile olan anlamlı fark 0,468* Güzel Sanatlar lehine bir durum gözlenmiştir, Sosyal Bilimler ile olan anlamlı fark 0,258* Güzel Sanatlar

lehine olarak gözlenmiştir, Mat. ve Bil. Tek. ile olan anlamlı fark 0,407* ile Güzel Sanatlar lehine bir durum gözlenmiştir.

Kriz dönemi alt boyutunda Türkçe ile Güzel Sanatlar arasındaki anlamlı fark -0,441* Türkçe aleyhine bir durum olarak gözlenmiştir. İngilizce ile Mat. ve Bil. Tek. ile arasındaki anlamlı fark 0,418* İngilizce lehine gözlenmiştir, Fen Bilimleri ile arasındaki anlamlı fark 0,437* İngilizce lehine olarak gözlenmiştir. Güzel Sanatlar ile Türkçe arasındaki anlamlı fark 0,441* Güzel Sanatlar lehine gözlenmiştir, Mat. Bil. Tek. ile arasındaki anlamlı fark 0,621* Güzel Sanatlar lehine olarak gözlenmiştir, Fen Bilimleri ile arasındaki anlamlı fark 0,640* Güzel Sanatlar lehine gözlenmiştir, Sosyal Bilimler arasındaki anlamlı fark 0,380* Güzel Sanatlar lehine gözlenmiş olduğu ortaya çıkmaktadır.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt probleminde “okul müdürlerinin stratejik liderlik ve kriz yönetimi ilişkisi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” problem cümlesidir. Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin stratejik liderlik ve kriz yönetimi becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Bu çerçevede, Stratejik Liderlik Ölçeğinden elde edilen, öğretmenlerin stratejik liderliğe ilişkin algıları ve İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeği’nden elde edilen okul müdürlerinin kriz yönetimi becerilerine ilişkin öğretmen algıları arasında Pearson Korelasyon Analizi sonuçları Tablo 12’de belirtilmiştir. Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına ait değerlere bakılmıştır. Edinilen veriler Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12.

Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin stratejik liderlik ve kriz yönetimi becerileri arasındaki korelasyon değerleri

Değişkenler	n	Korelasyon Değerleri							
		1	2	3	4	5	6	7	
Dönüşümsel Liderlik	313	1							
Yönetimsel Liderlik	313	0,105	1						
Etik Uygulamalar	313	0,855**	0,141**	1					
Politik Uygulamalar	313	0,565**	0,381**	0,438**	1				
Stratejik Lid. Toplam	313	0,866**	0,446**	0,841**	0,804**	1			
Kriz Öncesi Dönem	313	0,806**	0,168**	0,748**	0,477**	0,760**	1		
Kriz Dönemi	313	0,770**	0,104**	0,717**	0,500**	0,730**	0,832**	1	
Kriz Yön. Bec. Top.	313	0,821**	0,138**	0,763**	0,512**	0,776**	0,945**	0,967**	1

Tablo 12. incelendiğinde stratejik liderlik alt boyutları ve kriz yönetimi becerileri alt boyutları arasında pozitif bir korelasyon ilişkisi gözlenmiştir.

Araştırmanın beşinci alt probleminin ikinci maddesi, okul müdürlerinin stratejik liderlik ve

kriz yönetimi becerilerini ne ölçüde yordamaktadır? Problem cümlesidir. Okullardaki öğretmenlerin algılarına göre ortaokul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığı incelenmiştir. Belirtilen problemin çözümünde, Stratejik Liderlik Ölçeğinden ve İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Yordanan değişken olarak da İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetim Becerileri Ölçeği toplam puanı, yordayıcı değişken olarak da Stratejik Liderlik Ölçeğinden edinilen puanlar ele alınmıştır. Sonuç olarak, verilerin çözümlenmesi için Basit Regresyon Analizi yapılmıştır.

Kriz yönetimi becerilerinin okul müdürlerinin stratejik liderlikleri tarafından yordanmasına ilişkin basit regresyon analizi sonuçları tablo 13'te bulunmaktadır.

Tablo 13.

Kriz yönetimi becerilerinin yordlanması için basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Bağımsız Değişkenler	B	S	T	R ²	β	P
Sabit	-0,350	0,203	-1,724	-	-	0,086
Str.Lid.Top.	1,090	0,050	21,684	0,602	0,776	0,000

R=0,776^a R²=0,602 F=470,200 P=0,000^b

*P<0,05

Tablo 13. incelendiğinde stratejik liderliğin, kriz yönetimi becerileri üzerindeki etkisine dair yapılan basit doğrusal regresyon analizi neticesinde, stratejik liderliğin, kriz yönetimi becerileri üzerinde R²= 0,602 düzeyinde yordayıcı olduğu görülmektedir (P<0,05).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ilişkin tartışmaya ve tartışmanın devamında araştırmanın sonuçları dikkate alınarak uygulayıcılar ve araştırmacılar için önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın ilk alt probleminde, öğretmenlerin algılarına göre müdürlerinin stratejik liderliklerinin düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Stratejik liderlik alt boyutları açısından sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin kendi okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algıları yüksektir. Bu çalışmada etik uygulamaların en yüksek ölçüme sahip olmasının nedeni, öğretmen algılarına göre müdürlerin yeniliğe açık olması ile kendi değer yargılarına bağlı kalarak kendi yönetimlerinde adaletli, insancıl, ahlaklı, doğru- yanlış dengesine önem veren yaklaşım sergilemiş olmaları olabilir. Alan yazına bakıldığında, Çakmak'ın (2018) çalışmasında etik uygulamalar boyutunun öğretmen algılarına göre en yüksek olduğu, sonrasında dönüşümsel liderlik boyutunda öğretmen algılarının en yüksek olduğu görülmektedir. Aydın'ın (2012) çalışmasında devlet okullarındaki etik uygulamalar boyutunun öğretmen algılarına göre en yüksek olduğu görülmektedir. Uğurluoğlu'nun (2009) çalışmasında etik uygulama boyutunu öğretmen algılarına göre yüksek olduğu görülmektedir. Karakuş'un (2020) yapmış olduğu çalışmasında etik ve dönüşümsel liderlik boyutlarının öğretmen algılarına göre düşük olduğu

gözlenmiştir. Şişik'in (2015) çalışmasında dönüşümsel liderlik boyutunun öğretmen algılarına göre diğerlerine göre en düşük boyut olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin cinsiyetleri bakımından öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algıları ölçeğinin alt boyutlarında cinsiyete göre yönetsel liderlik alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Stratejik liderlik ölçeğinin yönetsel liderlik alt boyutuna ilişkin öğretmen algıları karşılaştırıldığında erkek öğretmenlerinin öğretmen algılarına göre ortalamalarının kadın öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumun nedeni olarak, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla müdürlerinin yönetim uygulamalarını, yönetsel liderlik düzeyinde daha yeterli gördükleri söylenebilir. Ayrıca müdürlük konusunda, erkeklerin yöneticilik yapma konusunda kadınlara oranla daha fazla yönetime katılma isteğinde olduğu söylenebilir. Şişik'in (2015) çalışmasında cinsiyetler arasında stratejik liderlik tutumlarının bir farklılığına rastlanılmamıştır. Karakuş'un (2020) çalışmasında stratejik liderlik alt boyutlarında dönüşümsel liderlik ve politik uygulamalar arasında istatistiksel olarak bir fark olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin medeni durumları açısından okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin dönüşümcü liderlik ve etik liderlik alt boyutlarında evli öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Karakuş'un (2020) çalışmasına göre öğretmenlerin medeni durumuna göre stratejik liderlik alt boyutlarının öğretmen algılarına göre puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Şişik'in (2015) çalışmasında öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin stratejik liderlik tutumlarının, öğretmenlerin medeni durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada stratejik liderliğin öğretmen algılarına göre puanlarında bekarlar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Bekarların olduğu dönüşümsel liderlik boyutunun öğretmen algıları açısından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bekar öğretmenlerin dönüşüme daha açık oldukları düşünülürse, dönüşümsel liderlik boyutunun daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında yaşa göre dönüşümsel liderlik, etik uygulamalar alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre, 41 yaş ve üzeri öğretmenlerin 20-40 yaş öğretmenlere oranla müdürlerinin dönüşümsel liderlik, etik uygulamalar düzeyinde daha yeterli gördükleri söylenebilir. 41 yaş ve üzeri öğretmenlerde bu boyutlarda anlamlı fark görülmesinin nedeni mesleki açıdan daha uzun dönem çalışmış olmaları, müdürlük gibi yöneticiliğin getirmiş olduğu deneyimlerin olması ve yaşla beraber genel bir tecrübenin getirmiş olduğu bakış açısıyla beraber olacağı düşünülebilir. Karakuş'un (2020) çalışmasında öğretmenlerin yaşlarına göre stratejik liderlik alt boyutlarından yönetsel liderlik, etik liderlik ve iletişimsel liderlik puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Çakmak'ın (2018) çalışmasında öğretmenlerin yaş gruplarına göre etik uygulamalar değişkeninde karşılaştırıldıklarında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Stratejik Liderlik Ölçeğinin alt boyutlarında öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliğine ilişkin algılarının mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Öğretmenlerin meslek hayatında geçirmiş olduğu yıllara göre de stratejik liderliğin alt boyutları bakımından birbirine göre anlamlı farklılık göstermesinin nedeni geçen mesleki hayatları içinde etik uygulamaların diğer stratejik liderliğin alt boyutları bakımından daha önemli görüldüğü söylenebilir. 21 yıl ve üstü mesleki kıdem ile 11-20 yıl mesleki kıdem arasındaki ilişkiye bakıldığında 21 yıl ve üstü mesleki kıdem lehine durum görülmüştür. Çünkü, mesleki anlamda kıdemleştikçe etik uygulamaların önemi daha iyi anlaşıldığı söylenebilir. Etik uygulamaların

önemli olması iyi-kötü, doğru- yanlış uygulamaların ve adaletli davranışların sergilenmesinde mesleki açıdan kıdemleştikçe bazı etik uygulamalarda ki dengelerin daha önemli olduğu ve görüldüğü söylenebilir. Mesleki kıdem anlamında daha yeni öğretmen olanların daha kıdemleşmiş öğretmenlere göre etik liderlik uygulamaların önemi zamanla anlaşıldığı söylenebilir.

Stratejik Liderlik Ölçeğinin alt boyutlarından dönüşümsel liderlik ve etik uygulamalar boyutlarında öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının branşlara göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Dönüşümsel liderlik ve etik uygulamalar alt boyutlarında hangi branşlar arasında fark olduğu ortaya çıkmaktadır. Sonuçlara bakılarak bazı branşların aleyhine bazı branşların lehine durumlar belirlenmiştir. Lehine olan branşlar da etik ve dönüşümsel liderlik uygulamalar branşların ihtiyaçlarına cevap verebiliyor olması, branşın içeriğine uygun yeni plan ve programların yapılabiliyor olması, branşların değişimlere göre içerikleri içeriyor olması, etik kurallara uygun şekilde branşın ihtiyaçları doğrultusunda uygulamaların olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Şişik'in (2015) çalışmasında öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin stratejik liderliklerinin, öğretmenlerin branşlarına göre etik liderlik ve politik liderlik alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin kriz yönetim becerileri düzeyleri belirlenmiştir. Kriz yönetimi becerileri alt boyutları bakımından en yüksek ortalama kriz dönemi öncesi boyutu sonrasında, kriz dönemi boyutu geldiği görülmektedir. Kriz dönemi öncesi alt boyutunun daha yüksek olmasının nedeni, krizi önceden önlemeye yönelik önlemlerin alınması gerektiği, tehlikeyi önceden görüp zarara ya hiç uğramamak veya az zarar ile kurtulmak adına olabilir. Krizler beraberinde ne getireceği önceden tam olarak bilinmediği için öğretmenlerin önceden bilinçlendirilmesi adına eğitimlerin verilmesi, nelerle karşılaşılacağı önceden bilindiği zaman korkunun azalacağı düşüncesiyle kriz dönemi öncesine önem verilmesi önemli diye söylenebilir.

Öğretmenlerin cinsiyetleri bakımından algıladıkları kriz yönetimi becerileri düzeylerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Burada krizin kendilerine neyi ifade ettiği düşüncesi cinsiyetlere göre farklılık yaratmadığı söylenebilir. Veya kriz her iki cins içinde aynı şeyi ifade ediyorsa, bunun sonucunda anlamlı bir farklılık olmamış olabilir. Balaban 'a (2018) ait çalışmada katılımcıların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında, grubun %41,4'ünün erkek, %58,6'sının kadın olduğu gözlemlenmiştir. Erkek ve kadın oranının birbirine yakınlığı araştırmanın iki grubu da temsil etmesi bakımından önemlidir. Ulutaş' in (2010) çalışmasında kriz yönetim becerileri anketinin tüm alt boyutu ve anket genelinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Ankete katılan kadın ve erkek öğretmen algılarının X değerlerinin de birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki kriz yönetimi becerilerine ilişkin algıları, ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark göstermemektedir. Öğretmenlerin evli veya bekar olmaları fark etmeksizin kriz yönetimi becerilerinde müdürlerin yeterli donanıma, eğitime, tecrübeye sahip olmaları gerektiğini düşünmüş olabilirler. Krizin ciddi bir tehlike oluşturduğu bilincinde olan öğretmenlerin medeni duruma bakılmaksızın hepsinin de krize karşı müdürlerine güvendiklerini ve bu konuda kendilerinin de müdürleri tarafından bilinçlendirilmiş olmaları medeni durum açısından anlamlı bir fark yaratmamış olabilir.

Öğretmenlerin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının tüm alt boyutlarından ve genelinden yaşa göre anlamlı bir fark olduğu görülmemiştir. Yaş gruplarına göre anlamlı bir

farkın olmaması öğretmenlerin her yaş grubunda müdürlerinin kriz yönetimi becerilerine güveniyor olması, krizin önceden tecrübe edilmesi, gerekli eğitimlerin öğretmen ve müdürlere verilmesi, krizlere karşı okulun fiziki yapısında gerekli önlemlerin alınmış olması, öğrencilere yönelik krizlere karşı okullarda gerekli önlemlerin alınmış olması anlamlı bir farklılık yaratmamış olabilir.

Mesleki kıdem aralığına göre kriz yönetimi becerileri ölçeğinin alt boyutlarından kriz dönemi öncesi ve kriz dönemi boyutlarında öğretmenlerin okul müdürlerinin kriz yönetimi becerilerine dair algılarının mesleki kıdemine göre anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

Kriz dönemi öncesi ve kriz dönemi alt boyutlarında hangi branşlar arasında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmaktadır. İngilizce ile Fen Bilimleri arasındaki anlamlı fark ile İngilizce lehine bir durum belirlenmiştir, Mat. ve Bil. Tek. arasında ki anlamlı fark ile Fen Bilimleri lehine saptanmıştır. Güzel Sanatlar ile Türkçe arasındaki anlamlı fark Güzel Sanatlar lehine belirlenmiştir, Mat.ve Bil. Tek. ile arasındaki anlamlı fark ile Güzel Sanatlar lehine bir durum saptanmıştır, Fen Bilimleri ile olan anlamlı fark Güzel Sanatlar lehine bir durum belirlenmiştir, Sosyal Bilimler ile olan anlamlı fark Güzel Sanatlar lehine olarak saptanmıştır, Mat. ve Bil. Tek. ile olan anlamlı fark ile Güzel Sanatlar lehine bir durum belirlenmiştir.

Kriz dönemi alt boyutunda, İngilizce ile Mat. ve Bil. Tek. ile arasındaki anlamlı fark İngilizce lehine belirlenmiştir, Fen Bilimleri ile arasındaki anlamlı fark İngilizce lehine olarak saptanmıştır. Güzel Sanatlar ile Türkçe arasındaki anlamlı fark Güzel Sanatlar lehine belirlenmiştir, Mat. Bil. Tek. ile arasındaki anlamlı fark Güzel Sanatlar lehine olarak saptanmıştır, Fen Bilimleri ile arasındaki anlamlı fark Güzel Sanatlar lehine belirlenmiştir, Sosyal Bilimler arasındaki anlamlı fark Güzel Sanatlar lehine saptanmış olduğu ortaya çıkmaktadır. Branşların lehine göre olan anlamlı fark, kriz yönetiminin müdür tarafından iyi yönetilmesi, branş adına içerikte yapılacak değişikliğin önceden yapılmış eğitimle nasıl uygulanacağına bilinmesi, branşlarda ki krize karşı yapılacak uygulamalar hakkında öğretmenlere bilgi verilmesi, kriz öncesi ve sonrasında alınacak tedbir ve uygulamaların branşların ihtiyacına cevap verebiliyor olması gibi durumlar sebep olabilir. . Ulutaş' ın (2010) "Kriz Yönetim Becerileri" öğretmenlerin branş değişkenine göre anlamlı farklılık görülmemektedir.

Araştırmanın korelasyon testi sonucunda, stratejik liderlik alt boyutları ve kriz yönetimi becerileri alt boyutları arasında pozitif bir korelasyon ilişkisi belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan basit doğrusal regresyon testi sonuçlarında stratejik liderliğin, kriz yönetimi becerileri üzerindeki etkisine dair yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, stratejik liderliğin, kriz yönetimi becerileri üzerinde büyük ölçüde yordayıcı olduğu görülmektedir.

Bu araştırmanın sonuçları aşağıda sıralanmıştır.

Öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının olumlu olduğu gözlenmektedir. Öğretmenlerin en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri alt boyut Etik Uygulamalar iken en düşük ortalama ise Yönetimsel Liderliğe aittir. Stratejik Liderlik Ölçeği'nin en yüksek ortalama değerine 11. madde olan "Okul müdürümüz, çalışanların özel hayatına saygı duyar" ifadesinin sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçeğin en düşük ortalamaya sahip olan maddesi 16. madde "Okul müdürümüz, kendisine yardım edildiğinde ödül verir" ifadesidir. Öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında cinsiyete göre yönetimsel liderlik alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaş değişkeni açısından okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında yaşa göre dönüşümsel liderlik, etik uygulamalar ve politik uygulamalar alt boyutunda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaş değişkeni açısından okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında yaşa göre dönüşümsel liderlik, etik uygulamalar ve politik uygulamalar alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyleri açısından okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin stratejik liderlik ölçeğinin alt boyutlarından dönüşümsel liderlik ve etik uygulamalar boyutlarında öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderliklerine ilişkin algılarının branşlara göre anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Öğretmenlerin kriz yönetimi becerilerine dair algılarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri alt boyut kriz öncesi dönem, en düşük ortalamanın gözleendiği alt boyut ise kriz dönemidir. Öğretmenlerin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının ölçeğin alt boyutlarında branşlara göre incelendiğinde müdürlerin kriz yönetimi becerilerine ilişkin algılarının branşlara göre anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Araştırmanın sonucu olarak, stratejik liderlik alt boyutları ve kriz yönetimi becerileri alt boyutları arasında pozitif bir korelasyon belirlenmiştir. Araştırma kapsamına göre stratejik liderliğin, kriz yönetimi becerileri üzerindeki etkisine dair yapılan basit doğrusal regresyon analizi neticesinde, stratejik liderliğin, kriz yönetimi becerileri üzerinde yordayıcı olduğu görülmektedir.

Yukarıda açıklanan verilerden yola çıkılarak bu alanda çalışan araştırmacılar ve uygulayıcılar için getirilen öneriler şu şekilde sıralanmıştır:

Araştırmacılar İçin Öneriler:

- 1.** Bu araştırma devletin resmi ortaokullarını içermektedir. Kapsamın genişletilmesiyle ilkokul, lise, üniversite gibi farklı okul türlerindeki öğretmenlerin algılarının da belirtilmesi açısından araştırmalar yapılabilir.
- 2.** Okul müdürlerinin stratejikleri ve kriz yönetimi becerilerine ilişkin sadece öğretmenlerin görüşleri sorulmuştur. Başka çalışmalarda da eğitim yöneticilerinin de algılarına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı dair çalışılabilir.
- 3.** Bu araştırma İzmir ili Buca ilçesi ile sınırlıdır. Farklı ilçelerde çalışan öğretmenler ile benzer çalışmaların yapılması sağlanabilir.
- 4.** Araştırmada okul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır. Yapılacak diğer araştırmalarda farklı değişkenler açısından da incelenebilir.
- 5.** Bu araştırmada okul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Kriz ortamında stres, krizin ülkeler üzerindeki ekonomik etkisi, krizin Türkiye'ye etkisi, para krizi gibi çeşitli kavramlarla birlikte araştırılabilir.
- 6.** Başka bir araştırmanın nitel, nicel ya da karma özellikte olması, evrenin ve örneklemin nitelik ve nicelik açısından farklı olması elde edilecek bulgulara göre genellenmesi bakımından alan yazına katkı sunabilecektir. Bu bağlamda, çalışma evreninin değiştirilmesi bir farklılık yaratabilir.

Bu araştırmada evren öğretmenler iken, daha sonraki çalışmalarda yapılacak benzer çalışmalarda değişik meslek gruplarını içerecek biçimde çalışmalar gerçekleştirilebilir.

7. Yapılacak araştırmalarda farklı demografik özelliklerden yararlanılabilir.

8. Bu araştırmada müdürlerin stratejik liderliklerinin ve kriz yönetimi becerilerinin değerlendirilmesi bakımından öğretmenlere göre değerlendirilmiştir. İleride yapılacak diğer çalışmalarda müdürlerin stratejik liderliklerinin ve kriz yönetimi becerilerinin değerlendirilmesi kendileri tarafından da gerçekleştirilmesi sağlanabilir. Bu şekildeki bir çalışma ile müdürlerin okullarındaki stratejik liderliklerine yönelik içinde buldukları durumları, yaşadıkları sorunlar belirlenebilir.

Uygulayıcılar İçin Öneriler:

- 1.** Okul müdürlerinin daha da uygun stratejik liderlik davranışları göstererek okullardaki kriz yönetimi becerilerini daha üst seviyeye çıkarabilirler.
- 2.** Okullardaki krize karşı hazırlık için yıllık çalışma programlarına çeşitli etkenlerin sebep olabileceği krizlere karşı, kriz yönetimi çalışmaları yapılabilir.
- 3.** Araştırma bulgularına göre okullarda uygulanan stratejik liderlik ve kriz yönetimi becerilerine ilişkin öğretmenlerin cinsiyetleri, medeni durumları, yaşları, yaş grupları, branşları vb. farklı değişkenler ele alınarak, çağdaş denetim yaklaşımlarının uygulanması önemli olabilir.
- 4.** Okul müdürlerinin stratejik liderlik düzeylerinin daha da üst seviyeye ulaşabilmesi için mesleki eğitim çalışmaları kapsamında üniversiteler ve MEB işbirliği ile lisansüstü ve hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenebilir.
- 5.** Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatında görev yapan eğitim yöneticilerini de (Genel Müdür, Daire Başkanı, İl Milli Eğitim Müdürleri ve Yardımcıları, İlçe Milli Eğitim Müdürleri, Şube Müdürleri vb.) dahil edecek biçimde stratejik liderlik özelliklerinin geliştirilmesine açısından uygulamalı ve sertifikalı programlar yürütülebilir.
- 6.** İl, ilçe ve bölgelerde yetkililerin kriz yönetimi için ekip kurması, bu kriz ekiplerinin okullarda krizin yaşandığı dönemlerde değil, krizi önceden önleyecek çalışmalarla yöneticilere destek sağlamaları gerekebilmektedir.
- 7.** Okullarda meydana gelen krizlerin sayısında ve türlerinde artışlar görülebilir. Ortaokullarda yapılan kriz yönetimi çalışmalarında başarılı olunabilmesi için müdürlerin kriz yönetimi için hizmet içi eğitime önem vermesi gerekebilir.
- 8.** Ortaokul müdür atamalarında müdürlerin stratejik liderlik becerilerini iyi bir şekilde saptayabilmek için değerlendirmelere önem verilebilir.
- 9.** Bu çalışma ile okul müdürlerinin stratejik liderliklerinin kriz yönetimi becerilerini artırdığı sonucuna varılmıştır. Okul müdürlerinin okullarında uygun öğrenme şartlarını gerçekleştirme ve sürekli değişen dünyada rekabetçi koşullarda avantajlı duruma geçebilmesi için, okul müdürlerinin basit liderlik davranışlarından ziyade değişik durumlara uygulanabilir çok yönlü liderlik davranışları göstermesi gerekebilir. Bu nedenle okul müdürlerinin stratejik liderlik özelliklerini artıracak eğitim programları düzenlenebilir veya okul müdürlerine eğitimler verilebilir.
- 10.** Okul müdürlerinin okulları için yeterli şekilde kaynak sağlamaları ile okulun etkililiğini artırması ile müdürlerin okul içi ve okul dışı çevreyle bağlantıda bulunmasıyla müdürün stratejik liderlik yönünün genişlemesi, okul müdürünün yetkili alanını genişletilebilir.

Kaynakça

- Aksu, A., Deveci, S. (2009). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kriz Yönetimi Becerileri. *e- Journal of New World Sciences Academy*, 4(2), 448-464.
- Altinkurt, Y. (2007). *Eğitim Örgütlerinde Stratejik Liderlik ve Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Uygulamaları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aydın, M. (2014). *Eğitim Yönetimi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aydın, M. K. (2012). *Kamu ve Özel İlköğretim Okulu Müdürlerinin Stratejik Liderlik Özellikleri ile Kurumlarının Örgütsel Öğrenme Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün., Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2017). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, O. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (2013). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun, Ö. (2017). *Öğretmenlerin Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranışlarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak, Y.E. (2018). *Stratejik Liderlik ve Duygusal Emek Arasındaki İlişki: Ardahan İli Okul Yöneticiliği Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.
- Davies, B. (2004). Developing The Strategically Focused School. *School Leadership and Management*, 24(1), 11- 27.
- Drucker, P. F. (1996). *Yeni Gerçekler* (B. Karanakçı, Çev.), Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Drucker, P. F. (2000). *21. Yüzyıl İçin Yönetim Tartışmaları* (T. Bahçivangil ve G. Gorbon, Çeviri Ed.), İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Güney, S. (2020). *Davranış Bilimleri*, Ankara: Nobel Yayıncılık

- Kadıbeşegil, S. (2001). *Kriz Geliyorum Der ! Kriz İletişimi ve Yönetimi*, İstanbul: Mediacat Yayınları. Koçel, T. (2001). *İşletme Yöneticiliği*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Pisapia, J. (2009). *The Strategic Leader: New Tactic for a Globalizing Word*. Charlotte, NC: IAP, Information Age Publishing.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlilik*, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Şişik, Ş. K. (2015). *Öğretmen Perspektifinden Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranışlarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tutar, H. (2000). *Kriz ve Stres Ortamında Yönetim*, İstanbul: Hayat Yayıncılık, İletişim Eğitim Hizmetleri ve Tic. Ltd. Şti.
- Tüz, M. V. (2001). *Kriz ve İşletme Yönetimi*, İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Walker, C. D. (2005). *Educational Leadership Culture and Diversity*, London: Sage Publication.